

Electoral Behaviour
of the Population of
Ukraine in the 1994
Election Campaign

COMPORTAMENTUL ELECTORAL AL POPULAȚIEI UKRAINEI IN CAMPANIA ELECTORALĂ DIN 1994

N. CHURILOV

The study makes an analysis of the population's behaviour during the electoral campaign in Ukraine in 1994. It highlights the apolitical attitudes and social passivity of the population as a result of the crisis of trust towards power structures. The statistics presented refer to the reasons for voting a particular candidate, or the people's motivation not to participate in the elections, and also to the number of the voters who intended to vote for a representative of a particular party or an independent candidate. Finally, the essay also stresses the interest of the voters in the candidates' personality and the little importance attached by them to political programs.

Activitatea politică a populației Ucrainei a atins punctul culminant în 1989-1990 când întreaga țară a fost cuprinsă de un val de evenimente economice și politice. Același lucru s-a repetat în decembrie 1991 când marea majoritate a populației adulte a Ucrainei a participat activ la referendumul pentru independență și la alegerile primului președinte al Ucrainei. În următorii doi ani (1992-1993) însă, activitatea politică a scăzut brusc. De exemplu, în Kiev mai multe tururi de scrutin ale alegerilor pentru Parlament au fost anulate din cauza participării sub 30% a electoratului.

La sfârșitul anului 1993 Sovietul Suprem al Ucrainei a anunțat alegeri prezidențiale și parlamentare anticipate pentru 1994. În presă s-au publicat atunci o serie de articole despre posibilitatea ca aceste alegeri să nu aibă loc datorită unei presupuse neparticipări a populației. Sociologii au fost aceia care au încercat să găsească un răspuns la aceste întrebări. În cadrul sondajelor sale lunare efectuate asupra unui lot național reprezentativ, SOCIS a pus următoarea întrebare: "Credeți că merită să luați parte la alegeri, să votați în general?". Rezultatele au fost următoarele:

	Januarie	Februarie	Martie
Da	58	63	70
Nu	31	28	23
Indecis	11	9	8

În primul rând putem constata că, cu cât alegerile parlamentare erau mai apropiate (alegerile fuseseră programate la sfârșitul lunii martie), cu atât numărul persoanelor dornice să voteze era mai ridicat, iar al celor care nu doreau să participe la votare descrescea. Aceeași descrescere o putem observa și în rândul persoanelor indecise. Cifrele obținute în cadrul sondajelor din martie sunt cele mai apropiate de nivelul real de participare al populației adulte a Ucrainei la alegerile din 26 martie. În consecință, rezultatele obținute arătau că cel puțin în primul scrutin al alegerilor din martie majoritatea populației era pregătită să participe la votare.

Nu a fost însă o surpriză că aproape un sfert din electorat a refuzat să-și folosească dreptul constituțional de a alege membrii Parlamentului și Președintele. Acesta este probabil un indiciu despre oboseala resimțită de populație în urma numeroaselor promisiuni false făcute de membrii Parlamentului și chiar de Președinte și al presiunii ridicate exercitate de criza economică. Mai mult, acesta este de asemenea un indiciu al manifestării atitudinii apolitice și a pasivității sociale ca urmare a crizei de încredere față de structurile puterii, ceea ce constituie un real pericol pentru societatea democratică. Ultima ipoteză a fost susținută de sondajele efectuate care au indicat o criză a încrederii față de instituțiile politice în general și Sovietul Suprem în particular.

Să urmărim acum modul în care persoanele intervievate au definit motivele pentru neparticiparea la alegeri. Conform sondajului SOCIS din aprilie, o treime din cei care nu au participat la alegeri au enumerat următoarele motive:

• Am făcut-o dinadins	15
• Votul meu n-ar fi contat	25
• Nu îmi păsa cine câștigă	10
• Nu am fost înscris	6
• Am vrut să votez dar nu am putut să ajung la centrul de votare	21

• Nu am avut posibilitatea de a cunoaște programele candidaților	6
• Alte motive	8
• Nu au răspuns	6

Cum a decurs campania electorală? Nu am studiat această întrebare separat în întreaga țară, însă au existat numeroase studii realizate în Kiev și în împrejurimile sale care ne-au permis să tragem concluzia că mai puțin de jumătate din electorat a cunoscut numele de familie al candidaților participanți la primul scrutin de alegeri. Alții însă, nu știau pentru cine votează. Este foarte posibil ca această situație, dacă nu chiar mai nefavorabilă, să fi existat și în alte părți din Ucraina.

Jumătate din cei care nu cunoșteau candidații au invocat motivul unei proaste organizări a campaniei electorale și a existenței unei informații reduse despre candidați. Trebuie menționat faptul că gradul de conștientizare a electoratului nu depinde de numărul candidaților - 2, 3, 10, sau mai mulți. Totodată, atitudinea neglijentă față de alegeri nu este un factor care influențează gradul de conștientizare. Putem astfel trage concluzia că motivul pentru care cel puțin jumătate din electorat nu a cunoscut candidații s-a datorat planificării greșite în organizarea campaniei electorale.

Numai 40% din cei care au participat la sondaje cu două săptămâni înainte de alegeri (cifra se referă la Kiev și împrejurimile sale) erau deciziși pentru cine să voteze pe 27 martie. După cum arată sondajele noastre din întreaga țară, un număr egal de votanți intenționau să voteze fie pentru reprezentantul unui partid fie pentru un candidat independent.

Timp de câteva luni am pus următoarea întrebare: *Dacă mâine ar avea loc alegerile, pentru cine ați vota?* Voi enumera aici numai variantele care au obținut peste 1% din răspunsuri:

COMPORTAMENTUL ELECTORAL AL POPULAȚIEI UKRAINEI

	Ianuarie	Februarie	Martie
Partidul Republican din Ucraina	1,3	2	1
Partidul Democrat din Ucraina	4	6	1
Partidul Socialist din Ucraina	2	3	3
Partidul Popular Rukh din Ucraina	5	5	5
Partidul Comunist din Ucraina	5	5	6
Alte partide	2	3	4
Indecis	40	27	38
Ar vota pentru un candidat independent	19	22	16
N-ar vota pentru nimeni	23	15	12

Constatăm că numai o cincime din respondenți intenționau să voteze pentru candidații care reprezentau partide politice. Această situație s-a manifestat înainte de alegeri. Cum s-au comportat însă alegătorii la centrele de votare? Cu scopul de a răspunde la această întrebare, în aprilie, SOCIS (1200 de unități de observație din întreaga țară) a lansat o anchetă sociologică cu privire la comportamentul electoratului în timpul alegerilor. S-a constatat că puțin peste 20% (21%) din respondenții care au participat la primul scrutin din 26 martie au votat pentru candidații partidelor politice, în timp ce marea majoritate a votat pentru candidații independenți.

Cel mai îngrijorător a fost faptul că aproape 40% din respondenți au fost indeciși de la un sondaj la altul. Putem formula următoarea ipoteză cu privire la această situație. Pentru o anumită parte din electorat dreptul de a vota este o datorie civică, însă nu o dorință de a susține un anumit candidat. De asemenea, dorința unei părți din electorat de a crea "un Parlament mai bun" nu trebuie omisă. Oricât de puțin probabil ar părea, votanții pot avea dorința de a vota în general, însă nu neapărat pentru un anumit candidat. Aceasta este numai una dintre manifestările contradictorii ale conștiinței sociale și ale

culturii politice reduse a populației Ucrainei. Un astfel de comportament permite candidaților parlamentari să influențeze într-o mare măsură campania electorală chiar înainte de alegeri. Care a fost cel mai important factor care a determinat votanții să facă o anumită alegere pentru Parlament? Datele disponibile provin de la sondajul din aprilie (1200 de persoane):

Acest candidat ...

- va susține dezvoltarea democrației 12
- va susține dezvoltarea economiei de piață 14
- va urmări satisfacerea intereselor grupului social din care fac parte 36
- nu a fost membru al Partidului Comunist 3
- are aceleași vederi politice ca și mine 8
- este în opoziție față de actualul Președinte 2
- va susține religia din care fac parte 1
- nu este membru al nici unui partid 2
- are o reputație bună 17
- nu face parte din structurile puterii 3
- susține relațiile cu Rusia 9
- susține independența Ucrainei 8
- Altele 4
- Indecis 3

Trebuie menționat faptul că caracteristicile personalității candidatului joacă un rol important în alegerea votantului (îmi bazez speculațiile pe datele obținute în urma sondajelor realizate la Kiev și în împrejurimile sale). Alegătorii se interesează de nivelul de educație al candidatului, deoarece fac o legătură între acesta și nivelul său de profesionalism și competență. Naționalitatea candidatului însă nu contează cu adevărat pentru alegători. Pentru 39% dintre respondenți, caracteristicile esențiale ale candidatului au fost cinstea și integritatea.

Apartenența politică sau la o anumită mișcare socială a contat numai pentru 3% dintre respondenți. Celelalte trăsături importante ale candidatului menționate de alegători au fost capacitatea de a rezolva probleme economice și sociale dificile, capacitatea de a lucra cu oamenii și priceperea organizatorică.

Ce relevă rezultatele obținute? Interesul alegătorilor pentru personalitatea candidaților arată punctul slab al organizării politice în țară și în capitală. Mai mult, perspectiva personalistă este rezultatul orientării paternalistice a fostei societăți sovietice. Populația nu se interesează de programele politice, ci mai degrabă de persoanele care le oferă. Alegătorii își pun speranța în apariția unor lideri de formație nouă, care n-au avut relații cu Mafia și care ar fi capabili să-și asume responsabilitatea pentru soarta populației.

Această concluzie se bazează pe datele obținute de SOCIS în aprilie. ***Cât de mult sunteți de acord cu afirmația că un număr de lideri puternici ar putea realiza mai multe pentru Ucraina decât toate legile și discuțiile publice?*** 28% dintre respondenți au fost întru-totul de acord cu această afirmație, 47% au fost "întru-câtva" de acord cu ea, numai 1% au dezaprobat-o vehement, iar 12% au rămas indeciși. Putem trage concluzia că marea majoritate a

electoratului își pune speranța mai degrabă în personalitățile puternice decât în instituțiile de stat ale puterii.

În final aș dori să indic un număr de procente care ne-ar putea permite să estimăm atitudinea votantului față de alegeri. Conform sondajelor de opinie din mai, 23% dintre respondenți au fost de părere că alegerile din martie au avut loc fără încălcarea "Legii Electorale", 29% au fost convinși că astfel de încălcări au existat, iar 21% au considerat că numărul încălcărilor legii a fost nesemnificativ. 27% nu au exprimat nici o opinie. Astfel putem constata că jumătate din populația Ucrainei este convinsă de existența unor diverse forme de încălcare a Legii Electorale în timpul alegerilor parlamentare, ceea ce înseamnă că pun sub semnul îndoielii credibilitatea alegerilor.

Datele sus-menționate dovedesc că opinia publică de astăzi se caracterizează printr-un grad înalt de instabilitate și scepticism. Pe de-o parte, aceasta este motivată de criza politică în care se găsește Ucraina, pe de altă parte, de lipsa unui progres în sfera reformei economice, care se datorează rezistenței la schimbare a forurilor înalte ale puterii executive și legislative. Nu în ultimă instanță trebuie de asemenea menționat faptul că populația este extrem de sensibilă la problema electorală.